

Araştırma Makalesi
Gönderim Tarihi: 21.10.2021
Kabul Tarihi: 07.11.2021
Yazıt Kùltür Bilimleri Dergisi, 2021, 1(2): 181-207

Research Article
Received Date : 21.10.2021
Accepted Date: 07.11.2021
DOI Number: 10.29228/yazitdergisi.53925

ESKİŞEHİR'DE GÜVERCİN YARIŞLARININ HALK BİLİMSSEL İNCELENMESİ*

Folkloric Analysis of Pigeon Races in Eskişehir

Tuğçe ÖZDEMİR**

ÖZ

Güvercinin evcilleştirilme tarihi eskilere dayanmaktadır. Güvercinin hafıza ve yer yön yeteneğini keşfeden insanlar, onu haberleşmede bir aracı olarak kullanmıştır. Dünyanın birçok yerinde farklı inanışlarda yer alan güvercin Türk kùltüründe ve İşlamiyet'te de önemli bir yere sahiptir. Güvercin günümüzde bir uğraş olarak yetiştirilmektedir. Belirli ırk ve özelliklere sahip olan güvercinler yetiştiricileri olan seyisler arasında da gruplaşmalara ve ayrı kùltür ortamları oluşmasına yol açmıştır. En belirgin güvercin yetiştirme grupları süs güvercinleri, posta güvercinleri, yarış güvercinleri, oyun güvercinleri şeklinde-dir. Her biri kendi içerisinde federasyona bağlı olarak dernekler kurulmuştur. Bu derneklere yarışlar düzenlenmekte ve yarış sonuçlarına göre güvercinlere damızlık olarak değer biçilmektedir. Her bir güvercin grubunun yarışı kendine özel kurallara, mekâna, malzemeye ve ödüle sahiptir. Yurtdışında ve Türkiye genelinde yarışmalar düzenlendiği gibi her il kendi içerisinde de yarışlar düzenleyebilmektedir. Makalede; Eskişehir'de bulunan güvercin ırk ve gruplarından, derneklerinden, yarış öncesi ve sonrasında, seyislerin yarış esnasındaki tutumlarından söz edilmiştir. Teknolojinin etkisiyle yarışların oldukça sistemli yürütüldüğü gözlenirken, şehirleşmenin kùltür ortamını dağıtmaya başladığı ve yarışları zorlaştırdığı tespit edilmiştir. Unutulmaya yüz tutmuş gelenekselleşen bir kùltüre ait bilgilerin gün yüzüne çıkarılmış ve değeri ortaya konulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Eskişehir, güvercin, güvercin yarışları, güvercin dernekleri, güvercin ırkları.

ABSTRACT

The domestication of pigeons dates back to ancient times. People who discovered the memory and direction abilities of pigeons used them as a means of communication. Pigeons have a place in different beliefs in many parts of the world and they have an important place in Turkish culture and Islam. Today, pigeon keeping is a profession. Pigeons of certain breeds with certain characteristics have led to the formation of groups and sepa-

* Bu çalışma TOKÜAD-III. Uluslararası Toplum ve Kùltür Araştırmaları Sempozyumu'nda (1-3 Ekim 2021) yazarın aynı adla sözlü olarak sunduğu bildirisinin gözden geçirilerek genişletilmesi suretiyle hazırlanmıştır.

** Yüksek Lisans Öğrencisi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eskişehir/TÜRKİYE. e-posta: tugceozdemir26@gmail.com. ORCID: 0000-0001-9112-2641.

rate cultural environments among their breeders. The most prominent pigeon types are fancy pigeons, homing pigeons, racing pigeons, and game pigeons. Associations affiliated to the federation have been established. Races are organized by these associations and pigeons are evaluated as animals for breeding according to the race results. The race of each pigeon group has its own specific rules, venue, material, and prize. Races are held abroad and throughout Turkey, and each province can organize races as well. In the article, the breeds and groups of pigeons in Eskisehir, their specific associations, the periods before and after races, and the attitudes of the grooms during the race were discussed. While it was observed that the races were carried out quite systematically with the effect of technology, it was determined that urbanization began to cause damage to the cultural environment and made the races more difficult. The knowledge of a traditionalized culture on the verge of being forgotten was elucidated and its value was revealed.

Keywords: Eskisehir, pigeon, pigeon races, pigeon associations, pigeon breeds.

Giriş

Kültür, bir toplumu anlatan, yansıtan, şekillendiren, yaşamasını sağlayan tüm somut ve soyut verileri temsil eder. Herhangi bir sebepten simgeleşen ve yerleşen her bir nesne ya da canlı da kültürde kendine yer edinir.

Kültür, paylaşılan görüşler, değerler ve davranışların ölçütüdür; bireyin eylemlerini gruplar için anlaşılır kılan ortak belirleyicidir. İnsanlar ortak bir kültürü paylaştığı için belirli koşullarda diğerlerinin nasıl davranacaklarını ve davranışlarına nasıl karşılık verebileceklerini kestirebilirler (Haviland ve diğ., 2008:104). Kültür aile, klan, yerel topluluk, kabile ve ekonomik işbirliği, siyaset, hukuk ve eğitimsel faaliyetlerle örgütlenen gruplar gibi, önemli ve yaşamsal görevlere bağlı kurumlar etrafında örgütlenen nesne ve davranışları içerir (Malinowski, 2016: 141).

Dini inanca sahip bir kişinin ibadetlerini gerçekleştirmesine dinsel tapınma denir. İlk zamanlarda kültür dinsel tapınma ile ilişkilendirilmiştir.

İngilizcedeki ilk kullanımları hayvanların ve bitkilerin yetiştirilmesi ve dinsel tapınma anlamlarıyla sınırlandırılan kültür kavramı, zamanla bireyden topluma doğru bir gelişim göstermiş, “uygarlık” ile eş anlamlı bir şekilde bir bütün olarak toplumun gelişmesini de ifade etmeye başlamıştır (Açça ve diğerleri, 2019: 2). Buradan yola çıkarak hayvan yetiştirmek de bir kültürü temsil ederek kendi içerisinde bir kültür ortamı oluşturmaktadır. Bu kültür ortamı kendi arasında örgütlenerek ihtiyaçları doğrultusunda nesne ve davranışlar geliştirmiştir. Güvercin yetiştirmek de en belirgin ve en eski kültür ortamlarından birini oluşturmaktadır.

Güvercin, ilk evcilleştirilen kuş türü olarak bilinmektedir. Bu konudaki en eski bilgiler, M.Ö 4500 yıllarına, yani günümüzden yaklaşık 6500 yıl öncesine kadar gitmektedir. Köken olarak evcil güvercinin ilk olarak Orta Asya milletleri tarafından eğitildiği tahmin edilmekle birlikte son yıllardaki bulgular

güvercinin Anadolu kökenli bir gelişim göstermiş olabileceğini de düşündürmektedir. Günümüz bilim insanları arasında evcil güvercinin atasının kaya güvercini olduğu görüşü oldukça yaygındır. Bu görüş 1850'li yıllarda evrim teorisi üzerine çalışırken güvercinlerle ilgili araştırmalarda bulunan Charles Darwin'e aittir. Darwin, evcilleştirilmiş yabancı bitki ve hayvan türlerinde çeşitliliğin daha fazla olduğunu gözlemiş ve bunun nedenleri üzerinde durmuştur. Evcil güvercin çeşitlerinin beslenmesi ve üretilmesi ile ilgili çeşitli deneyler yapmıştır. Bu denemeleri sırasında farklı ırkları birbiri ile eşleştirerek yeni güvercin ırkları elde etmiştir. Elde edilen yeni ırkın, başlangıçta kullandığı ırklardan oldukça farklı özelliklere sahip olması üzerine, bunun nedeninin kendi seçimi olduğunu kavramıştır. Seleksiyon adını verdiği bu seçimin evcil türlerde ırkın değişimini getirdiğini tespit etmesi üzerine, doğada bulunan türlerde ırkların değişiminin nasıl olduğu üzerine çalışmaya başlamış ve evrim teorisi olarak bilinen teoriyi geliştirmiştir. Günümüz bilim insanları da aynı kanıyı paylaşmakta ve evcil güvercinin, kaya güvercini de dâhil olmak üzere farklı iki ya da dört yabancı güvercin türünün bir melezlenmesi sonucu ortaya çıktığı görüşünde birleşmektedirler (URL-3).

Sınırlı ve belli alanlardaki sözcükleri içine alan Göktürk Yazıtları'nda geçmeyen güvercin sözcüğü, Uygur metinlerinde "kögürçün", "kögürçken", "kögürçün" biçimlerinde geçmektedir (Caferoğlu, 1968: 114). Divan-ı Lügat'it-Türk'te "kökürçün" olarak geçmekte, kökürçünleş- "güvercini ödül koyarak yarışa girmek" biçiminde bir de türevi bulunmaktadır. Anadolu ağızlarındaki, "goğercin", "güvercin", "göğercin", "güvercin" terimlerinin yanında, "kögürçün" (Bashöyük-Kadınhanı-Konya) biçiminin ise Kafkasya göçmenlerinden derlendiği belirtilmektedir. "Kökürçün", "kögürçün" biçimlerinin kök (gök) sözcüğünün üzerine ek yığılması sonucu ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Bazı sözlük ve ansiklopedilerde ise güvercin isminin kökeninin, Moğolca "küğercin" kelimesinden geldiği belirtilmektedir (Yılmaz, 2012: 11). Güvercin, hızlı ve uzun zaman uçabilen, kısa vücutlu, sık tüylü, evcilleşmiş birçok türü bulunan, yemle beslenen bir tür kuştur (TDK, 2011: 1013). Türkmenler evcil güvercine *kepderi* adını verirler. Bu adın Farsçadan alındığı açıktır (Eren, 1999: 198).

Güvercinlerin şaşılacak derecede kuvvetli bir yön bulma özelliği vardır. Yüzlerce kilometre uzaktan uçup yollarını bulabilirler. İnsanlar çok eskiden beri güvercinlerin bu özelliğinden faydalanmayı düşünmüştür. Bu kuşların ilk defa M. Ö. 3000 yıllarında V. Mısır hanedanı tarafından evcilleştirilmeye başlandığı biliniyor, islam devletlerinde muhabere maksadıyla güvercin kullanılması çok yaygındır; pek muntazam teşkilâta bağlanmış bir servisti. Caesar bazı savaşlarında güvercinlerden haberci olarak faydalanmış, Cengiz Han da fütuhâtı sırasında haber güvercinleri kullanmıştır (URL-2).

Osmanlı zamanında güvercin çok önemsenmiş ve savaşlarda yer verilmiştir. Osmanlı'dan sonra Mustafa Kemal Atatürk'ün çok ilgisini çekmiştir ve Rusya'dan posta güvercini salım kafesleri ve künyeleri getirtmiştir (KK-2)¹.

Güvercin yetiştirmek bir kültür ortamını oluştururken belirli inanış ve simgelerle donatılmıştır. Kanadı, uçuşu, beslenmesi, konumlanması, rengi, performansı bu inanış ve simgelerin oluşmasına destek olmuştur.

Erken dönem insanların güvercine karşı büyük sevgisi vardır. Bir kimsenin zenginliği de beslediği güvercinlerin çokluğu ile ölçülür (URL-1). Güvercinler aynı zamanda barışın ve özgürlüğün simgesi kabul edilmiş ve insanoğlunun vefalı bir dostu olmuştur (Işık ve Er, 2017: 55).

Türklerin inanış sistemlerinden Şamanizm'de dini önderlik yapan kişi şamanıdır. Türkler İslamiyet'e girdikten sonra dini önder rolünü "ermiş kişi" pozisyonundaki kişiler üstlenmiştir. Bu ermişler Türk efsane folklorunda sık sık güvercin ya da laçın donuna girip, mekân değiştirmişlerdir. Bu ermiş kişilerden Ahmet Yesevi turna, Abdal Musa geyik, Hacı Bektaşî Veli güvercin donuna bürünmüşlerdir. Doğan Ata, doğan donuna girmiş ve Hacı Bektaşî Veli'ye saldırmış, bunun üzerine Hacı Bektaşî Veli silkinmiş ve hemen insan kılığına girmiştir. Bektaşî halifesi Resul Baba altın geyik ve güvercin donuna girmiştir. Yine Anadolu'nun bazı bölgelerinde insanların üç güvercin olarak arkadaşları ile birlikte Mekke'ye hacca gitmelerine dair efsanelere rastlanmaktadır (Yılmaz, 2012: 47).

Eskişehir'de görülen bir güvercin inanışına göre: Kuşu sabah kaldırırsın uçursun, kuş uçmazsa ve yere inerse, ikinciye bir daha kaldırmayı denersen o güvercini atmaca alırsın. Bu nedenle güvercin ikinciye uçurulmaz (Özdemir, 2021: 119).

Bir rivayete göre, Hz. Muhammed zamanında güvercinin ayağına mektup bağlanmış ve o peygamber için postacılık görevini üstlenmiştir. Güvercin ve keklikle ilgili aktarılan bir rivayete göre: Hz. Muhammed'i düşmanları sıkıştırır. Hz. Muhammed'in üstünden güvercin ve keklikler uçmaktadır, onlardan yardım ister. Keklik Hz. Peygamber'e ihanet eder ve "yat da bak, saklanma" der. Güvercin ise "Karşıdaki karakavağın içine saklan" diyerek onu korur. Bunun üzerine Hz. Peygamber güvercine "alayınız çok olsun" diye dua, ama kekliğe de beddua eder. Bu yüzden keklik 30-32 yumurta yumurtladığı halde, ancak 2-3 tanesi hayatta kalır, ama güvercin 2 yumurta yumurtlar ama ikisi de hayatta kalır (Büyükkökütan, 2006: 14).

Güvercin, Türk kültüründe genellikle olumlu bir role sahip olmuştur. Türkler Müslüman olduktan sonra, güvercin Türk kültüründe kutsal bir yere yerleşti-

¹ Çalışma içerisinde kaynak kişiler (KK-1, KK-2, KK-3 ...) şeklinde belirtilmiştir. Kişiler hakkındaki ayrıntılı bilgilere (adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, tahsili, mesleği, görüşme tarihi) yazının sonunda yer verilmiştir.

rilmiştir (URL-8). Olumsuz rolü az da olsa, güvercini kümese kapatanın evinden musibet eksik olmayacağı, çünkü güvercinin beddua ettiği inancı vardır.

Kümeşte beslemek için yetiştirilen güvercinlerin genel adı performans güvercinleridir. Kendi içerisinde farklı ırklara ve gruplara ayrılır. Her birinin kendine ait bir yeteneği veya güzelliği vardır. Güvercin yetiştiricilere ise seyis adı verilmektedir.

Evcil güvercin 6.000 yıl veya daha fazla bir süredir farklı amaçlar için yetiştirilmektedir. Bazısı farklı uçuş stilleri için yetiştirilen çok değişik güvercin ırkları bulunmaktadır. Güvercinler yetiştirilme amaçlarına göre dalıcı, taklacı, makaracı, dönücü, filo uçucusu, yüksek uçucu, posta, süs ve ötücü olmak üzere gruplandırılabilir (URL-8). Güvercin yetiştiriciler, 130 çeşit evcil güvercin yetiştirmiştir (URL-2).

Güvercin kendi içerisinde zamanla türlere ayrılmış, yaşadığı iklime göre mutasyona uğramış ve çeşitlenmiş bir kuştur. Beslenen güvercinlere performans güvercini denilmektedir. Bu güvercinler yetiştiricisi tarafından beslenmesinden suyuna, yaşam alanından bakıma her şeyiyle ilgilenilen bir türdür. Performans güvercinleri doğuştan özel bir yetenekle donatılmış üstün gösteri yapabilen kuşlardır. Kimisi takla atar, kimisi çok yüksek uçar, kimisi uzun süre uçar ama mutlaka bir özelliğe sahiptir. Yetiştiricileri performans güvercinlerinin kendi içerisinde ayrıldığı ırkını bilir ve ondan beklentisine göre çaba sarf eder. Daha yeni doğmuş bir halde aldığı güvercinin yüksekten mi alçaktan mı uçacağını ya da takla atıp atmayacağını ırkından bilir. Performans güvercinleri yetiştiriciler güvercinlerini izlemeyi ve yarışlara sokmayı amaç edinirler. Yani bir uğraş ve sosyalleşme ortamı olarak güvercin yetiştiriciliği yaparlar (Özdemir, 2021: 116-117).

Kültürün maddi dayanağı yenilenmeli ve işler vaziyette olmalıdır. Bu yüzden, ekonomik örgütlenme biçimlerinden bazıları en ilkel kültürlerde dahi gereklidir (Malinowski, 2016: 42). Buradan yola çıkarak güvercin yetiştiriciliğinde de ekonomik örgütlenme devreye girmektedir.

Evcil kanatlı hayvanlar arasında kabul edilen güvercin günümüzde, gerek ekonomik gerekse hobi amaçlı olarak beslendiğinden insan hayatında önemli bir yer almıştır (Işık ve Er, 2017: 55). Hobi amaçlı yetiştirilen güvercinler aynı zamanda ekonomik olarak da bir gelir sağlayabilmektedir. Mezat yoluyla satışlar yapılabildiği gibi her güvercin kendi alanında yarıştırlarak da gelir elde edilebilir. Oyun güvercinleri, süs güvercinleri, posta güvercinleri farklı standartlarda ve kurallarda yarıştırlmaktadır. Yarışlarda derece alan güvercinlerin seyisleri hem bir miktar ödül niteliğinde paraya sahip olur hem de güvercinin maddi değeri artar.

Güvercin yarışlarında dernekleşme temel bir yapıyı oluşturur. Dernek çatısı altında bir kùltür yaşar ve faaliyetlerini sürdürür. Dernek aracılığıyla da yarışlar bir resmiyet kazanır.

Kùltürün ana unsuru, insanların kalıcı gruplar halinde örgütlemesidir. Bu tür gruplar adetler veya teamüllere uyum sağlamaktadır (Malinowski, 2016: 47). Birçok seyisin güvercin beslemeye ve yetiştirmeye küçük yaşlardan başladığı görülmektedir. Çevresinden görerek etkilenenlerin sayısı bir hayli fazladır. Güvercin yetiştirmeye başlayanlar bu konuda bilgi alabilmek ve daha bilinçli bir yetiştirici olabilmek için bir araya gelmişler ve zamanla dernekleşmiş ve günümüzde büyük bir federasyon haline gelmişlerdir. Yarışmalarda ve hakem belirlenmelerde federasyonunun etkisi büyüktür. İl bazlı çalışmalarda ise dernekler aktif çalışmakta ve sosyalleşmeyi yürütmektedir. Hemen hemen her ilde dernek adı altında toplandıkları belli mekânlar vardır. Derneklerde başkan olmak isteyenler aday olmakta ve seçim yapılmaktadır. Başkanlık süresince yapılacak etkinlik ve duyurulardan başkan sorumludur. Gün içerisinde hayatın stresinden sıyrılıp, keyiflenmek isteyen güvercin yetiştiriciler bu derneklerde bir araya gelir güvercinlerin sorunları ve türleri hakkında sohbet ederler ve kendi sosyal ortamlarını oluştururlar. Bu dernek ortamlarına halk arasında güvercin kahvehanesi de denilmektedir (Özdemir, 2021: 128). Bu dernekler güvercinin yetiştirilme özelliğine göre de çeşitlenmektedir. Oyun güvercinleri, süs güvercinleri, posta güvercinleri için ayrı ayrı dernekler kurulmuştur.

Kùltürel gelenek her kuşak tarafından bir sonrakine aktarılmaktadır. Eğitsel özelliklere bağlı mekanizma ve yöntem bütün kùltürlerde var olmak zorundadır. Yardımlaşma, kùltürel başarının özünü oluşturduğuna göre yasa ve düzen kalıcı hale getirilmelidir. Her toplulukta geleneksel, ahlaki ve hukuki yaptırımlara yönelik düzenlemeler olmalıdır. (Malinowski, 2016: 42). Maddi kùltüre dair hiçbir öge yalnız başına bireyden yola çıkarak anlaşılamaz; işbirliğinin olmadığı ve bu tür durumların görülmediği bir yerde bile, en azından geleneğin sürdürülebildiği bir ortaklaşa çalışma esası vardır (Malinowski, 2016: 142). Dernekler federasyonun belirttiği kural ve yetkilere göre şekillenir ve örgütlenir. Dernekte yeni nesle bilgi aktarımı yapılabildiği gibi seyisler arasında da bilgi yardımlaşması yapılmaktadır. Güvercin festivalleri ve yarışlarından önce dernekte kararlar alınır, kurallar açıklanır. Yarışlara girecek güvercinler kayıt altına alınır.

Günümüz yarış güvercinlerinin öncülleri, güdümlü olma yetenekleri için, öncelikle mesaj taşımaları için yetiştirilmiş güvercinlerdir. Tüm dünyada "Güvercin direkleri" kurulmuş ve çoğunlukla askeriyede kullanılırken, bazıları bugün hala hizmettedir. Modern güvercin yarışları, 19. yüzyılın ortalarında Belçika'da ortaya çıkmıştır (URL-4).

Kesin bir kanıt olmamakla birlikte, yarış güvercini sporunun en azından MS 220'ye kadar geri dönebileceğini düşünmek için ikna edici nedenler vardır.

Dahası, Mişna'da güvercin yarışçılara şahitlik etmelerinin yasak olduğu kaydedilmiştir. Spor, 19. yüzyılın ortalarında Belçika'da büyük bir popülerlik kazanmıştır. Belçikalı güvercin meraklıları, Voyageurs adı verilen hızlı uçuş ve uzun dayanıklılık için özel olarak yetiştirilmiş güvercinler geliştirmiştir. Flaman meraklılarının geliştirdiği spor ve Voyageurs'un modern versiyonu Belçika'dan dünyanın birçok yerine yayılmıştır (URL-4).

Bir güvercin yarışa çıkmadan önce antrenman yapar. Seyisler besleme, sulama gibi bakımlarını da yaptırarak güvercini tıpkı bir sporcu gibi yarışa hazırlamakla sorumludur. Oyun güvercinleri, süs güvercinleri ve posta güvercinleri birbirinden ayrı hazırlıklara ihtiyaç duysalar da seyislere düşen görev büyüktür. Yarış öncesi, yarış esnası, yarış sonrası yapılan uygulamalar ve teknikler vardır. Yarış alanları ve yarışma düzenekleri her güvercin grubu için farklıdır. Hakemler derneklerden ve federasyondan belirlenmektedir.

Yarışların ilk günlerinde, sahipler için kuşları tanımlamak için boya kullanılmıştır. Belçika daha sonra Amerika'daki yarışçılara kullanılmak üzere gönderilen 1/2 inçlik bir pirinç bacak bandı geliştirilir. O zamandan beri, bir yarışta yarışmak için, yaklaşık beş günlükken bacağına yerleştirilen kalıcı, benzersiz numaralı bir yüzük veya bant takması gerekir (URL-4). Takılan bu bantlar aynı zamanda güvercinin kimliği niteliğindedir. Resmi yarışlara gönderilecek güvercinlerin bantlarında numaralar yer alır. Bu numaralar sayesinde güvercinin tüm bilgisi federasyon sisteminde gözükmektedir.

Bir güvercin yaklaşık altı aylıkken rekabet etmeye başlayabilir ve on yaşın üzerinde iken hala rekabet içinde olabilir. Bununla birlikte, bu tür başarılar nadirdir ve ortalama yarış kariyeri nadiren üç yılı aşmaktadır (URL-4).

Eskişehir güvercin yetiştirme açısından oldukça önemli bir merkezdir. Türkiye'de tek güvercin köyü Eskişehir'de bulunmaktadır. Yazıda, Eskişehir ili ve çevresinde yapılan güvercin yarışları üzerinde durulacaktır. Halk bilimsel yönleriyle ele alınacak olan güvercin yarışları; oyun güvercini yarışları, süs güvercini yarışları, posta güvercini yarışları alt başlıklarıyla değerlendirilecektir. Alan araştırmasına dayanan çalışmanın verileri katılımlı gözlem ve derinlemesine görüşme yöntemleriyle elde edilmiştir.

1.Oyun Güvercini Yarışları

Oyun güvercinleri adından da anlaşılacağı üzere oyun performansı sergilemektedir. Takla, dönüş hareketleriyle görsel bir şölen yaparlar. Renk ve tüy özellikleriyle birbirinden farklı olabilirler. Melezleme yoluyla zamanla değişen türler de ortaya çıkmıştır.

Taklacı güvercinler kendi aralarında iki guruba ayrılır. Biri dönüş özelliklerine göre adlandırılan kelebek ve dönek ırkları, bir diğeri ise fişekli diye adlandı-

ılan Mardin yöresinden adını alan taklacı Mardin ırkı güvercinleridir. Dönek ve kelebek ırkı güvercinler renk olarak çeşitlilik gösterirler. Fiziksel özellikleri bakımından hepsi aynı olsa da renk olarak çeşitlendikleri için isimleri farklılık gösterir. Dönüş özelliklerine sahip olanlar havada dönerek, havada burgu ve girdap hareketleri çizerler. Makara diye adlandırılan dönüşlerde gökyüzünün en yüksek noktasından yere doğru kuyruk üstüne takla vaziyetinde dönerek yere doğru alçalırlar. Bu güvercinler de yere çakılarak ölüm olayları görülmektedir. Kelebek kuşları havada çok yüksek uçarlar. Dönek kuşları yukarıdan aşağıya dönerek inerler (Özdemir, 2021: 121-122).

Aşağıda duran kuş bir yerden kalkıp kanat vurarak diğer yere konunca yukarıdaki güvercin onu görür. Buna pırlıltı vermek denir. Yukarıdaki güvercin sıkarak gelir. Güvercinin kanatlarını kapatıp gelmesine sıkıp gelme denir. Bir de kilitlenip gelen vardır. Atmaca gibi kanadını kanadına geçirirse buna kilitlenip gelme denir. O şekilde aşağıdaki kuşa doğru iniş yapar. İniş hareketine perdah hareketi denir. Perdah hareketinde inerken takla atar, tekrar döner ve yere iner (KK-6).

Özellikle yavru bir güvercini yetiştirmek oldukça güçtür. Her gün ilgi ve tizlik ister. Sadece on beş gün annesi ilgilenir. Daha sonra baba güvercine iş düşer. Bu noktada yetiştiren seyisin de yavru güvercinle ilgilenmesi gerekir (Özdemir, 2021: 125).

Bir güvercini beslemek kadar uçurmak da oldukça emek ister. Hele ki yavru bir güvercini uçuşa hazırlamak bir bebeği yürümeye hazırlamak gibidir. Belli alıştırmalar ve aşamalar geçirmesi gerekir. Yavru güvercin yeme düştükten sonra yaşadığı kümesin beş on metre kadar uzağında yer alan “biriz hedef” diye adlandırılan alana günlük olarak çıkarılıp yemleme yoluyla alıştırmalar yapılır. Bir hafta gibi bir süreçte yavru güvercin hedefi yani yemleme yerini ve kümesini benimseyene kadar uçurulmaz. Kümesine ve hedefine alıştığı gözlemlenen güvercin daha önceden yerini ve kümesini bilen öncü bir anaç güvercin ile uçum için havaya kaldırılıp beş on dakika uçurularak kendi yerini bulup, konması sağlanır. Temel uçuş eğitimi diye adlandırılan bu süreci tamamlayan yavru güvercinler artık özgürce kanat çırpıp uçabilirler. Tüm işlemleri seyis iyi gözlemlemelidir. Çünkü güvercinin ileriki aşamalarında da ilk tepkileri ve performansı etkili olacaktır (Özdemir, 2021: 126).

Güvercinlerin altı ayda bir düzenli aşıları yaptırılmalıdır. Ömürlerini sağlıklı ve dinç geçirebilmeleri, hastalıklara karşı dayanıklı olabilmeleri için bu önemlidir. Bunun haricinde belli aralıklarla vitamin takviyeleri de yapılmalıdır. Bir de bakteri ve kurt oluşumuna karşı ilaçlamalar on beş günde bir tekrar edilmelidir. Güvercinin “orta terek” denilen yerden yani kanadının ortasından bir tane tüy atmayınca güvercinin kümesi ve yeri değiştirilemez. Çünkü böyle bir durumda kuş hastalanır. Tüy atınca yavru artık gençliğe girer. Yaşlandığı pek anlaşılmaz. Ama

görüntüsü yorumlanır. Çok yumurtlarsa kuş yorulur ve performans gösteremez. Çok yumurtladığında yumurta felci oluşabilir. Ayakları topallamaya başlar (Özdemir, 2021: 126).

Oyun kuşu çok emek isteyen bir ırktır vakit ayırmak ve düzenli uçurma sağlamak gerekir. Her gün saatinde düzenli uçuşu da seyisin elindedir (KK-4). Güvercinin görüntüsünden hastalandığı anlaşılır. Tüylerini kabartan ve pusarak duran hasta bir güvercin uçmak istemez ve kendini diğer güvercinlerden ayırarak durur. Böyle bir durumda seyis gereken ilaçlamayı yapar. Çoğunlukla doğal bitkilerden ilaç üretilir. (KK-6).

Yarışa hazırlıkta oyun güvercinleri için ayrı bir beslenme düzeni veya bir çalışma yoktur. Düzenli bir şekilde uçurulan, sağlıklı, performansı iyi olan güvercin yarışa sokulabilir. Oyun güvercinlerinde yarışlar aynı gün ve aynı yerde yapılmaz. Dernekler belli bir zaman aralığını ilan eder ve o aralıkta her seyis kendi güvercinini kendi alanında yarışa sokar.

Oyununu kavrayan ve gelişen güvercinin yarışa uçabilmesi için belirli standartları tamamlaması gerekir. Uçuş süresi en az bir ya da bir buçuk saat arası olmalıdır. Tüyünü tamamen dizmiş olmalıdır ve eksik kanat tüyü olmamalıdır. Takla adedi ve fişek mesafesi önemlidir. Çünkü her attığı takla sahibine puan kazandırır. Günlük nasıl yemleme yapıyorsa uçuracağı güne kadar aynı işleme devam eder. Ek gıda ya da vitamine oyun kuşunun ihtiyacı yoktur (KK-7).

Yarışa başvurmak isteyen seyis belli bir miktar ücret ödeyerek yarışa başvurur. Birden fazla güvercin için ayrıca ücret alınmaktadır. Aynı anda birden fazla güvercinin puanlaması gerçekleştirilemez. O yıl görevli olan hakemler de seyise göre ayarlanan gün ve saatte alana giderler. Alanda seyirci ve şahit de bulunabilir ama bu durum önceden hakemlere bildirilmelidir. Seyisin önceden belirtmiş olduğu alanda değişiklik yapma hakkı bir keredir. Yarış alanının güvercin uçurmaya müsait bir yer olması gerekir. Belirlenen kural gereği güvercin oyununu 12 metre karelik bir alan içerisinde sergilemelidir. Bu sınır çizgileri yarışa başlamadan hemen önce belirlenir. Her yarışmacı için ayrı bir puanlama çizelgesi vardır. Bu çizelgenin geçerli olabilmesi için yarışmacı, hakem heyeti, gözlemci veya varsa seyirci tarafından imzalanması şarttır. Belirtilen imzalarla onaylanan puanlama geçerli olup itiraz hakkı yoktur. Yarış süresince izlenen güvercinin performansı hakkında yorum yapılamaz. Yarış boyunca kuşlara yemleme yapılamaz. Hakem heyeti kuşu puanlarken fikir birliğine karar vererek puan cetvelini kayda geçirir (KK-7).

Fotoğraf 1. Eskişehir'de Bir Yarış Anında Hakemler ve Şahitler

Fotoğraf 2. Yarış Öncesi Hakemler Tarafından Alan Mesafesi Ölçümü

Yarışmada puanlamalar belli bir kurala ve beklentiye göre yapılır:

Kalkış: Yarışa kalkacak olan güvercin en az on güvercinle birlikte kümeden çıkarılır. Yarışacak olan güvercin haricinde diğerlerinin kanatları bantlanır veya kilitli iğne ile bağlanır, ya da başka bir yöntem uygulanır. Güvercin tek seferde kalkmalıdır ve hakem heyetinin görüş alanı açık olmalıdır. Yarış esnasında hakem heyeti gerek görürse yerde duran güvercinleri hedefe yönlendirerek dağılmasını engellebilir. Seyisin isteği durumunda güvercin diğer güvercinlerden bağımsız da kaldırılabilir. Bu durumda kalkış puanı alamaz. On dakika kanat ısındırma süresi verilir. Yarışmaya kuyruksuz veya çatal kuyruk diye adlandırılan güvercinler dahil edilemez (KK-7).

Kümes ve hedef: Kümesin kapısı kanat ısındırma hariç yarış boyunca açık tutulur (KK-7).

Çökme: Kuşun dört metreye kadar olan çökme mesafesi en üst limittir. Yarışmacının güvercin kaldıracağı yerde dört metre sopası olmak zorundadır. Yoksa güvercin kaldıramaz (KK-7).

Takla: Kuşun geçerli çökme mesafesinden aldığı fişek tertibatına başlamadan önce yapmış olduğu ilk takla olup puanlama cetvelinde ayrıca değerlendirilir. Taban takladan sonra fişek düzeninde giden kuşun yapmış olduğu ve belirli metre aralıkları (en az üç metre) olan taklalara ara takla denir. Artı puan kazandırır. Boğularak belirli metre aralıklarıyla olmayan taklalar değerlendirilmez. Güvercinin oyun sonunda en üst noktada vurduğu son taklaya bağlama taklası denir. Güvercinin bağlama taklası atabilmesi için en az bağlama ile üç takla atması gerekir (KK-7).

Fişek: Kuşun geçerli çökme mesafesinde aldığı nokta ile belirli bir düzen içerisinde sıçramayla devam eden taban, ara ve bağlama taklalarını barındıran oyunun zeminine dik bir şekilde uçuşla yükselmesine fişek denir ve en az on metredir. Fişege başladığı nokta sonrası değerlendirilir. Fişek tertibatının sayılabilmesi için güvercinin geçerli mesafeyi bulması ve bu oyunun en az iki takla ile gerçekleşmesi gerekir (KK-7).

Uçuş: Yarışan güvercinin en az altmış dakika uçması şarttır. Bu süre güvercinin kaldırılması ve hedef alana inmesi arasında geçen süredir. Kanat ısırma alan güvercinin ise süresi yetmiş dakikadır. Yarışmaya kalkan güvercin yüksek veya açık (gözle görülemeyecek) mesafede uçuyorsa bir seferliğe mahsus artistik puan ile değerlendirilir (KK-7).

İniş: Uçuş sonunda güvercinin hedef alana perdahlayarak taklalı bir biçimde inmesi gerekmektedir. Bu durum puanlamada değerlendirilir. Baştan sınırla çizilen alanın dışına iniş yapan güvercin diskalifiye olur (KK-7).

Puanlamada on metrenin altındaki fişekler, dört metrenin üstündeki çökmekler, on iki metrekarelik hedef dışı oyunlar, fişek düzeni içinde tek takla ve taklası yapılan oyunlar, güvercin inerken yarım turlarındaki perdahlarda yaptığı taklalar, taklaya boğulup son anda geçerli mesafeyi bulan güvercinler, güvercinin altında güvercin olmadan yaptığı oyunlar geçersiz sayılmaktadır (KK-7).

Güvercin kalkışından itibaren altında güvercin olmasına rağmen uçuşun ilk kırk beş dakikasında puan alacak uçuşunu yapmaması ve ilk kırk beş dakikadan sonra otuz dakika geçerli sefer yapmaması, uçuş süresi olan altmış dakika tamamlamadan inmesi, uçuş anında yanına kuş kalkması ve bu sürenin on beş dakikayı geçmesi, hakem heyetinin gözle görmediği yere ve on iki metrekarelik alan dışına konması, hedefe yaptığı seferler arası ilk sefer kırk beş dakika sonraki seferler otuz dakikayı geçmesi halinde güvercin diskalifiye olur (KK-7, KK-6).

Hakemler kuşun yarış anındaki performansını çizelgeye kaydeder. Yarış sonunda hakemlerin, gözlemcinin ve yarışmacının imzalarıyla onaylanan puanlama geçerlidir. Daha sonra yapılacak itirazlar geçerli olmaz. Hakem heyeti puan durumuna göre kuşu ve sahibini sıralamaya koyar. Birinci olan güvercin için sahibine ödül töreni düzenlenip kupası ve para ödülü teslim edilir (KK-7).

Fotoğraf 3. Yarış Değerlendirme Çizelgesi

Yarıştaki ilk üçe giren güvercinlerin seyislerine ödülleri verilir. Ödül genellikle paradır. Dereceye göre miktar değişmektedir. Yarışa başvuru yaparken her seyis bir miktar para yatırır. Yarış sonrası ödüller bu toplanan miktardan verilmektedir. Yarışta kaybeden güvercin dernekte ilgi görmez. Bunun etkisiyle seyisin de dernekteki saygınlığı bir süre azalır. Yarışta dereceye giren güvercin dernek ortamında yarış ırkı olarak nam salar ve değerli olur (Özdemir, 2021: 130).

Yarışlardan dereceye giren güvercinler başta olmak üzere hepsi hırsızlık gibi önemli bir tehlikeyle karşı karşıyadır. Çünkü günümüz hukuk sisteminde güvercin hırsızlığına karşı bir yasa yürürlüğe girmiş olsa da caydırıcı değildir. Bu durumdan cesaret alan hırsızlar kümeslerden güvercin çalmakta, düşmanlık besleyenler de kümesleri yakıp yıkabilmektedir. Bu durumla en çok karşılaşanlar ise en çok ilgi gören güvercin ırkına sahip olanlardır (Özdemir, 2021: 130). Bu nedenle güvercin besleyenler kümeslerini dayanıklı ve güvenli olarak hazırlamalıdır. Kümesler güvercinleri uçurmak yeterli bir alana kurulmalıdır. Çoğunlukla evlerin bahçesinde, çatı katında ve tarlalarda bir alan tercih edilmektedir.

2.Kostüm (Süs) Güvercini Yarışları

Kostüm (süs) güvercinleri manken edasıyla ve dikkat çeken güzelliğiyle kendini belli eder. Estetik açıdan beğenilen ve uçmaya pek elverişli olmayan güvercinlerdir. Bakıldığında boyanmış ya da sonradan süslenmiş gibi gözükse ama doğal halleri bir sanat eserini andıran yapıdadır.

Temel olarak uçuşlarına bakılmayan daha çok yerde ve kısa mesafeli uçuşlara kabiliyeti olan, dış güzelliklerini ön plana taşımış süs güvercini olarak da bilinen türlerdir. Fotoğraflanmak için en uygun tür olduğundan çevrede bolca görülebileceğiniz bu kuşlar saf ırkların birbirleri ile melezlenmesi yoluyla türemiş ve artık kendi türünün özelliklerini kazanmış, yoğunlukla kostüm güvercini olarak anılmakta olan ırklardır (KK-4).

En çok bilinen türleri; tepeli perçemli, mor çakmaklı, normal göz, kırmızı göz, miski, tepeli perçemli sıvama miski, taneli miski, kafadan kınalı miski, taneli miski, çakmaklı, perçemli çakmaklı, tepeli perçemli çakmaklı en çok bilinen türleridir. Miskinin esas tutulan renkleri tane tane olmalıdır. Küllü olmamalıdır (KK-1).

Fotoğraf 4. Tane Benekli Çift Tepe Güvercin

Fotoğraf 5. Tane Benekli Perçemli Miski Güvercin

Süs güvercinlerinin en bariz temsilcileri ise, Osmanlı zamanında Manisa Şehzade Sarayında melezleme suretiyle geliştirilmiş olup, bilahare Avrupa ve Amerika'da bugün dernekleri bulunacak kadar yayılmış ve tutulmuş olan "Hünkari" cinsidir. Bu cinsin en önemli özelliği, ayakları Paçalı, göğsü güllü, kafaları tepeli olmasının yanında tüylerindeki renklerinde dantel gibi işlemeli, hareli, pullu diye ifade edilen desenlere sahip olmalarıdır (URL-1). Koytum kuşları denilen süs güvercinlerini daha çok tüy güzellikleri için beslerler. Bunlar şebap güvercini olarak da adlandırılır. Tepeli ve ön tepe olarak daha çok adlandırılırlar. Yine süs güvercini olarak kısa gagalı olan tür vardır. Bunlar ise saltanat hünkari ve bango ırkları olarak adlandırılır. Süs güvercinlerinde bir de arka tepeleri yani tüyleri omuzdan enseye doğru kafalarını kapatacak şekilde gelen mantolu diye adlandırılan ırklar da vardır (Özdemir, 2021: 123).

Kuşların temel kostümleri renk, tepe, kanat bölümü tüyleri, boyun bölümü tüyleri, kuyruk bölümü ve paça bölümlerinden oluşur. Resmedilmek için uygun olan bu güvercin ırkı, duruşlarının kazandırmış olduğu zarafetten dolayı besleyicilerini bu konuda yormazlar. Kostüm güvercinleri diğer türlere nazaran fazla hareketli değildir; fakat daha çok yerde beslenildiğinden ele alışık ve ürkek olmayan tavırlara sahiptir. Besleme koşulları hemen her güvercinde olduğu gibidir. Ancak, kostüm özellikleri nedeniyle tüyleri fazla olan ırkların bakımında zaman zaman zorluklar yaşanabilmektedir. Bunlar güvercinin gerekli banyolarının zamanında yaptırılması ve kümes zeminin temiz olması gibi bakım çalışmalarıdır. Zemin temizliği genellikle, zeminin tümüne yayılan kum ile yapılır. Kum, ince taneli ve sıvı geçirgen yapısı ile ideal zemin malzemesidir. Günde bir tırmık ile harman yapılarak kuru tutulur ve biriken pislikler zeminden uzaklaştırılır. Te-

mizlik her kümes için çok önemlidir; fakat kostüm güvercinlerinde bir hayli temiz olunmalıdır. (KK-4).

Fotoğraf 6. Çift Tepe Sabuni Güvercin

Fotoğraf 7. Kafadan Kımalı Miski Güvercin

Oyun güvercinine çok fazla vaktin olmayınca kümes içinde bakmaya yönelim olmaktadır. Böyle durumda da kostüm güvercini ilgi odağı haline gelir (KK-1).

Hep iyi kostüm güvercinleri bulup neyi nasıl melezleyeceğini çok iyi bilip sabırla takip etmek gerekir. İrileştirme yapabilmek için her seyisin kümesinde bir iri güvercin bulunur. Alınan yavrularda beklenen irilik sağlanan ve sağlıklı olan yavrular seçilir. Herhangi bir süs değişikliğiyle doğduğunda o yavru tutulmaz. Yarışa çıkarılacak güvercinde öncelikle bedensel olarak iri olan tercih edilir. Sağlıklı güvercin olması, paçaları döküm döküm olması, paçalarındaki dökümlerin turnak ucunu geçmemesi, dökümlerin yana çok uzun gitmemesi, dökümlerin kat kat olması gibi özellikler aranmaktadır. Gözleri o kuşa özel ve temiz olmalıdır. Kırmızı göz hiçbir kuşa tutulmaz. Safkan denilen ırklar beyaz, Arap, kır (mavi), çakmaklı kır, sarı kırdır. Yarışlarda hepsinin ayrı kategorisi vardır. Hepsi ayrı ayrı kendi cinsiyle yarışır (KK-1).

Fotoğraf 8. Sadece Fiziği Kullanılan Damızlık

Yarışa hazırlarken paçalarındaki kırıkları temizlenir, yıkanır. Yarıştan bir on on beş gün önce birkaç kez leğenin içine sirke tuz atılır. Güvercinler içine girip yıkanır. Güvercin yıkanırken elle ovalanmaz, kendisi yıkanır. Yarışa bir ay kala güvercinin kırık tüyler çekilir. Yeni tüylerin çıkışı bir ay içinde tamamlanır. Kanatlarına da bakılır. Yarışa kadar kuşu arada sırada yıkamaya devam edilir. Tırnaklarının ucunda da pislik olmamalıdır. Tüyleri incelendiğinde iki tane siyah tüy, bir tane beyaz tüy gibi bir eşitsizlik söz konusuysa o tüy sayısı eşitlenmelidir. Yarışta öncelikle güvercinin fiziğine ve orantısına bakılır. Kiloya bakılmaz. Oyun kuşundan daha iridir (KK-1).

Fotoğraf 9. Bir Tarafında 2 Tane Siyah, Diğer Tarafında Kısa Beyaz Tüyünün Koparılması Gereken Güvercin

Fotoğraf 10. 3 Tane Siyah Tüy Olan Güvercin

Kostüm güvercini yarışlarının bir düzeni ve kuralları vardır. Kostüm güvercini yarışları tüm seyislerin bir arada olduğu alanda yapılır. Genellikle festivaller düzenlenir ve bu festivallerde yarışlar tamamlanır. Yarış alanına her kostüm güvercininin türü için ayrı bir masa hazırlanır. Portatif gözlerden oluşur. Kapakları vardır. Güvercinler tek tek veya çift çift yarışabilirler. Araplar araplarla, kırlar kırlarla, çakmak kırlar çakmak kırlarla yarışır. Her kategoriye ayrı puanlaması ve derecelendirmesi yapılır.

Değerlendirme yapılırken mesela; sırtı kara çakmaklı olanın sırtı ne kadar kara olursa o kadar iyidir. Işık sızmaları da olmamalıdır. Belinde sis olmamalıdır. Beli beyaz gelir. Düz kuyruk olanların da teni beyaz olur. Hem ayna kuyruk hem de leke olursa tercih edilmez. Güvercin seyisleri arasında "beli lekeli zor temizlenir" denir. Araplarda tepesinde perçem olur. Onun bir de düzü de olabilir. Arap tepeli perçemli ayna kuyruk olur. Yana paçaları çok fazla gitmişse puan kaybettirir. Döküm olmalıdır ama fazla yana gitmemelidir. Böyle durumda on puan alacağı yerde sekiz puan alır. Kuyruğundaki beyaz sayısı, beli her açıdan incelenir. İki tane kırın arasında bir tane beyaz olursa veya tam tersi olursa akrep olur, o

kuş diskalifiye olur. Paçasında beyaz varsa diskalifiye olur. Bu Arap kuşlarda da dâhildir (KK-1).

Fotoğraf 11. Gözünde Kırmızılık Olan Güvercin

Fotoğraf 12. Paçaları Yana Doğru Yayılan Arap Güvercin

Fotoğraf 13. Dereceye Giren Çift Tepe Miski Güvercin

3.Posta Güvercini Yarışları

Posta güvercinleri güçlü hafızaları, yer yön yetenekleri ve bedensel yapılarıyla tarih boyunca önemli bir yere sahiptir. Posta güvercinlerinin tüyleri, tıpkı bir ipek kadar yumuşak ve kadifeye dokunmuş hissi verir. Tüylerinin böyle olması posta güvercinlerinin, yağmurlu havada çabuk ıslanmamasını sağlar. Özellikle güvercin yarışları için posta güvercini yetiştirenler bilirler ki, yarışların yapılacağı günler havanın nasıl olacağı kestirilemeyebilir. Dolayısıyla yağmurdan kolay etkilenmeyen tüyleri, posta güvercinlerinin güvercin yarışlarında diğer güvercinlere nazaran daha dayanıklı olmalarını sağlar. Posta güvercininin kuyruğu, bir nevi dümen vazifesi görür. Bu nedenle de kuyruk posta güvercinleri için denge sağlayıcı bir organdır. İyi bir posta güvercininin dengeli ve hızlı uçabilmesi için kuyruğunun fazla uzun ve açık olmaması gereklidir. Posta güvercininin kuyru-

ğuna arkadan bakıldığında, biçim olarak kuyruğun sona doğru inceliyor sanki tek bir tüymüşçesine görünmesi gereklidir. Uzunluk olarak ise, kuyruğun uzunluğu kanat uzunluğundan mümkünse uzun olmaması ya da en çok bir santimetre uzun olması gereklidir. Posta güvercininin gözleri, kuşun genel sağlığı ve iyi bir uçuş performansı sergileyebilmesi için büyük önem taşır. Sağlıklı bir posta güvercininin gözleri, canlı ve metalik bir renge sahiptir. Donuk ve mat gözlere sahip bir posta güvercini büyük ihtimalle bir sağlık problemi ile karşı karşıyadır. Posta güvercinlerinin sırt ve belleri oldukça güçlüdür. Yapısal olarak bakıldığında, posta güvercinlerinin geniş belleri, tıpkı bir sporcunun gibi kuyruğa doğru daralmaktadır (URL-6). Tek çiftleşmede diğer güvercinlere göre çok daha fazla yumurta vermektedir.

Güvercinin ağzını ve burun deliklerini elinizle kapattığınızda eğer gözlerden baloncuklar geliyorsa o kuştaki sağlık problemi var demektir. Güvercinleri eşlerken farklı renkli gözlü güvercinler eşe kapatılır. Çünkü yavruların açık ve canlı renkli gözleri olması istenir. Posta güvercinlerinin gözleri diğer güvercinlerin gözlerinden biraz farklıdır. Görünümleri itibarıyla kafanın biraz yukarısında oldukları için şaşkınlıklı gibi görünürler. Posta güvercinleri diğer güvercinlere oranla biraz daha iri yapılı ve ağırdır. Düz ve yuvarlak bir kafa yapısı mevcuttur. Tepeli veya perçemi gibi bir ekstra özelliği yoktur. Gözleri inci gözlü, kırmızı renkli ve büyüktür. Posta güvercinlerinin gözleri damızlık seçimlerinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Göz çevresindeki deri (göz ceresi) beyaz renkli ve net olmalıdır. Ayakları paçasız ve tozluksuz olmalıdır (URL-5).

Yarışa katılacak güvercinler asker gibi yetiştirilir. Sabah ve akşam uçurulur. Çok sıcak saatler tercih edilmez. İyi damızlıklar seçilir. Arkalarında kimler var, ne kadar yarışmış, Akkrabası yarışmış mı diye bakılır. Şu ırklarla şu ırklar eşleştirilirse yavrusu daha iyi olur diye tezler vardır. İri güvercinle küçük güvercin eşleştirilir ve böylelikle çıkan yavrunun hantal olmasının önüne geçilir (KK-3).

Hepsinin geneli posta güvercinidir ama aslında yarış üzerine yetiştirilen posta güvercinlerine yarış güvercini demek gerekir. Posta güvercinine seyisler arasında katır kuş denir. Çünkü mesela uzun mesafe için güvercin salınır, güvercin atmacayı bilir yakalanmaz, suyunu bulur, aç kaldığı zaman yemini bulur ama yorulunca dinlene dinlene gelir. Yani salındığı zaman ne zaman geleceği bilinmez. Hayatta kalabilmek için uzun sürede gelebilir. Posta güvercini budur ve yakalanma şansı yoktur. Eskiden posta güvercinleriyle mektup o nedenle gönderilebilmektedir. Yarış güvercini öyle değildir. Yarış güvercini hem gelmeli hem de hızlı gelmelidir. Seyisler limit koyar. Bu limit üzerine antrenmanlar ve taktikler uygulanır (KK-3).

Güvercinler eşe atılmadan önce dişi ve erkek ayrı durur. Erkekler kendine yer beğenir, yer için dövüşürler. Yerini hazırlar. Uygun zamanda eşe atılmadan önce uygulanan kürleri vardır, onlar hazırlanır. Parazit varsa güvercinlere iki

defa parazit uygulaması yapılır. Yarış yolunda ilerlerken önce uygun anne ve baba seçilir. Uygun zamanda, yavrular yarıştırmak istenmiyorsa ocak ayının 15'i ile şubat ayının 15'i arasında eşe atılır. Hava eğer müsaitse ilk yavrular on gün içinde yumurtlamaya başlar. Zaten on sekiz gün sıcakta, yirmi gün soğukta olmak üzere kuluçka dönemi vardır. Sonra yavrular çıkmaya başlar. Yavru yumurtadan çıktıktan altı ile dokuz gün arasında yavrunun gelişimiyle alakalı olarak ayağında görülen numaralar takılır. Günü geçerse takılamaz ve o güvercin resmi yarışçı olamaz. Her gün takılacak boyuta geldi mi diye kontrol edilir. Yavrular yem gagalamaya başladıktan sonra diğer kümese alınır (KK-3).

Fotoğraf 14. Güvercinin bileğine takılan bileklik

Yavru salım noktasına çıkarılır, kapak açık olur, elinden kaçar ve yavru güvercin salım noktasından çıkarken gözleriyle bulunduğu evin fotoğraflarını çerkeresine beynine kodlar. Kaybolmaz ve evi bulur. Yarış disiplinine alışması için yavru salım noktasından dışarıya çıktıktan sonra yine aynı yerden sokulmaz. Kafaya burayı yazmamalıdır. Yarıştan geldiğinde doğru yere girsin diye çabalayınız. Yarış sonrası girmesi gerektiği nokta yarış için ayarlanan ve antenlerin de bağlı olduğu giriştir (KK-3).

Yavruyken ilk aşısı vurulur. Sonra ilk yemden sonra ikinci aşı vurulur. Yavru aşılandıktan ve büyüdüktan sonra yarışçı vasfını taşıyamayacak kuşlar varsa elden çıkarılır. Yavru yarışçı yapılıyorsa o da ayrı yapılabilir (KK-3).

Güvercinler temmuz ortasında tüye girer. Güvercinler yarıştan sonra kapatılır. Üç ay ya da dört ay kapalı kalır. 4 ay boyunca en iyi yem, temiz su, katkı maddeleri verilir. Güvercin ne kadar iyi tüy atarsa diye bakılır. Güvercin bu süreçte kaba tüylerini atar. Güvercinin incecik tüyleri vardır. Ondan sonra da onları atar. Güvercin ince tüyünü atamazsa gelecek sene yarışçıysa o kuştan yarışçı olmaz, damızlıksa damızlık olmaz. Kuş ince tüyünü atamadığı için rahatsızdır. Hiç tüy atamadıysa tüye girememiş denir ve o kuş ölür. Onu seyisler fark ederse bel tüylerinden tutar ve kütürt diye koparak seyisin eline gelir. Beli yolunur ve kendine gelir. Canı acımaz. Güvercin seyisliğinde çok iyi bir gözlemcilik gerekir (KK-3).

Posta güvercinlerinin hepsi uzun mesafe kuşlarıdır. Beş etap vites yarışı, üç etap orta maraton yarışı, üç etap da maraton yarışı yapılır. Güvercin sahibi her hafta güvercinini yarışa gönderebilmektedir. Senede 8 etap üzerinden bir sefer yarış yapılır. Her seferinde 100 kilometre arttırarak gidilir. Ortalama 4000 km yol yapılır. (KK-2). Belirlenen gün ve saatte hava muhalefeti varsa dernek tarafından yarış tarihi ertelenebilir. Bir sorun yoksa cep telefonunuza mesaj ile kuşların salım anı bildirilir (URL-7).

Yarışmalarda kullanılan cihazlar vardır. Bu cihazlarda güvercinlerin kimlik numaraları yani ayağındaki bileklikler okutulup yarışmaya hazır hale getirilmektedir. Yarış anında güvercinin takibini ve kaç kilometre hızla geldiğini hesaplamaktadır. Güvercinler yarışa çıkmadan hemen önce tek tek okutulur ve güvercinler yarış için özel hazırlanmış kamyonu yerleştirilir. Suları da içeri koyulur. Bir de salım yerinde tekrar su verilir. İlerleyen etaplarda a hem yem hem su verilebilir. İşlem bittikten sonra kilitlenir. Bu kilit de yerleştirilme alanında kalır. Hiçbir şekilde içeride kuşlara kimse müdahale yapamaz. Yarış için özel hazırlanan bu kamyonların yan taraflarında aynı anda kumandalı sistemle açılan gözler vardır. Tüm güvercinler aynı anda salınabilsin ve herhangi bir hile yapılamasın diye böyle bir düzenek kurulmuştur. Kamyonun içerisi güvercinlere özel aydınlatmalı ve havalandırılmalıdır. Yarış hangi ilde başlatılacaksa oraya kadar bu kamyon ile gidilir. Yarış alanına gelince tüm gözler aynı anda kumandayla açılır ve yarış başlar. Bir iki turda yönlerini bulurlar. Güneşe, manyetik alana göre yön bulurlar. Arabadan önce evine varabilir. Bitiş noktasına yani güvercin kendi evine geldiği zaman yarış tamamlanır. Her güvercin kendi evine geldiği için tüm seyislerin kümesinde yarış sistemi antenli bir şekilde kuruludur. Güvercinin ayağındaki bileklik antene değdiği an yarışı tamamlamış sayılır (KK-2, KK-3).

Fotoğraf 15. Ölçümleri yapan ve gösteren kumanda

Fotoğraf 16. Tüm verilerin aktarıldığı ana cihaz

Bu cihazlar yarış sonrası toplanır. Ana cihazda okutulur ve bilgisayara yansıtılır. Her evin koordinatı sistemde belli olduğu için hangi güvercinin kaç kilometre yaptığı gözükür. Kilometre ortalama hızı ortaya çıkar. Herkesin ev uzaklığı farklı olduğu için yirmi kilometrelik bir zaman tanır (KK-2).

Fotoğraf 17. Seyisin kümesinde bulunan anten sistemi

Fotoğraf 18. Seyisin kümesinde bulunan güvercin varış yeri

Salım yeri ile kuşun varış noktası olan yuvasının koordinatları bellidir. Fakat bu mesafeler her yarıştırıcı için aynı mesafe değildir. Bu farktan dolayı bazı kuşlar daha az bazı kuşlar ise daha fazla uçmak zorunda kalırlar. Bu yüzden yarışlarda kazananın belirlenmesi ortalama hızı en fazla olan kuş üzerinden yapılır (URL-7).

Fotoğraf 19. Yarış Kamyonunun İç Düzenneği

Fotoğraf 20. Yarış Kamyonu

Fotoğraf 21. Yarışa Gönderilirken Kullanılan Sandıklar

Posta güvercini yarışlarında güvercinin hızlı bir şekilde evine gelebilmesi için belli taktikler uygulanmaktadır. Seyisler güvercinini yetiştirirken kendi yöntemlerini de beraberinde geliştirirler. Dul yarışı, yeme yarışırma, yavruya yarışırma en bilinenleridir.

Dul yarışı sisteminde güvercinler önce eşlenir. Hepsinin eşi vardır. Erkek yer tutar. Erkek yer tuttuktan sonra dişi onun eşi olmayı kabul eder. İnsan gibi düşünerek hareket ederler ve evi olmayana kız gitmez. Dul sistemiyle yarışanlarda kümesteki güvercin odacıklarının bir tanesi sabittir, bir tanesi dönerlidir, yuvaları da buradadır. Dul sisteminde erkekler bir tarafta dişiler diğer tarafta durur. Hiç bir araya getirilmez. Kuş yarışa gitmeden beş on dakika önce kuşun dişi seyis tarafından bilinir. Seyis dişiyi erkeğin yanına yani yuvasına koyar. Dünyalar erkeğin olur. Hemen ötmeye başlar. Eşleşmelerine fırsat vermeden erkek alınır. Eşleşmezler. O erkek sandığa yarış için koyulur. Erkek yarışa giderken hep eşinin burada olduğunu düşünür. Hızlı gelmesi için etkili bir yöntemdir (KK-3).

Tüm yöntemlerde güvercin bir şeye hasret kalır. Yeme hasret de bırakılabilir. Güvercine haftanın beş günü beslenme olarak çok iyi bakılır. Alabileceği bütün ürünler verilir. Altıncı gün yarışa gideceği zaman aç bırakılır. Yem verilmaz. Güvercin, önden gelen iyi yemi yiyecek mantığıyla hırsıyla gelir. Güvercinde gerekli enerji vardır ama açtır. Hızlı gelir (KK-3).

Dul sisteminde farklı bir yöntem daha vardır. Dişiyi gösterilir ama eşleşmesine izin verilmez. Odacıklar kapaklı bir sistemdedir. Dişi odacığa konulur. Diğer odacıktaki dişinin erkeği de kapalı durur. Dişinin yanına hiçbir erkeği bindirmez. Erkek güvercini sinirlendirmek ve hırslandırmak için başka bir erkek güvercin dişinin yanına koyulur. Yanına koyulan erkek de onunla çiftleşebilmek için dişiyi dövmeye başlar. Bu birkaç saniye sürdürülür. Kapalı kalan erkek güvercin burada dişisinin yanına giremez ve çıldırır. Erkek güvercin bu haldeyken alınır ve sandığa koyulup yarışa gönderilir (KK-3).

Yavruya yarıştırmada dişi kuşların daha hızlı gelmesi için uygulanır. Dişi kuş normalde iki yumurta yapar, iki yumurtaya yatar. Dişinin yanına birkaç tane daha sahte yumurta koyulur. Dişi yumurtaları kapatamaz. Yumurtaların üşüyeceğini düşünür. Onun için çok hızlı gelir. Bu da bir taktiktir (KK-3).

Bir de sevgiye dayalı olarak yarıştırılır. Evini seven, yetişirken bağlı yetişen güvercin yarıştan hızlı döner (KK-3, KK-6).

Yarış yemi performans yemidir. Yarışlarda genel olarak 30 gram yem verilir. 30 gram yem kuşu tam doyma noktasında bırakır. Damızlık yem ve tam yem vardır. Bir de diyet yemi vardır. Tam yem damızlık güvercinlere verilir. Ağır bir yemdir. Yavru büyüttüğü için güvercinin ne kadar ihtiyacı varsa onu vermek gerekir. Verilmezse başarı elde edilemez. Damızlık güvercine daha ağır yem verilir. Ağır yemler de daha fazla su ister. Daha fazla su isteyen yemler yarış esnasın-

da güvercine verilmez. Güvercinin yolda çok fazla suya inmesine sebep olur. Bu tehlikeli bir durumdur. Güvercini sadece atmaca kapmaz. Su kaplumbağası da tutabilir, patkan da tutabilir. Geceye kalırsa tilki tutabilir, baykuş tutabilir. Yarış dönüşlerinde hayvan ağır bir yarış geçirdiği için sindirim sistemi de hayvanın hazır değildir. Yarıştan gelen güvercine diyet yem verilir. Diyet yemin özelliği daha hızlı sindirilebilmeyi sağlar. Hayvan sindirirken de bir enerji harcar. Kısa yarışlarda haftanın üç günü pazartesi Salı diyet yem verilir sabah akşam, Çarşamba günü sabah diyet yem, daha sonra Perşembe Cuma performans yemi yani spor yem verilir. Yarışın ağırlığıyla ilgili değişebilecek bir durumdur. Güvercin yarıştan geldiğinde az miktar diyet yem verilir (KK-3).

İlk gelen güvercinleri ödüllendirmek için fıstık verilir. Güvercinin kümesine geliş noktasında bulunan antene yakın birkaç adet fıstık koyulabilir. Kuş yorgun gelirse ve antene temas edecek bir hal bulamazsa bile fıstık onu cezbedebilir. Kaybedebileceği bir saniye bile birkaç güvercinin önüne geçmesine neden olabilir (KK-3).

Seyislerin hazır aldığı ilaçların yanında kendi ürettikleri ilaçlar vardır. İçerisinde sarımsak, kekik, çörek otu yağı kullanılabilir. Sarımsak antibiyotik, yağ da enerji verir. Güvercinler bunu enerjiye çevirir. Güvercin yarış anında önce şekeri yakar, daha sonra yağı yakar. Güvercinin kilo kaybetmemesi gerekir. En son kasları yakmaya başlar. Diğer bir yöntem de kaz etinin kaynatılmasıdır. Kaynattıktan sonra üzerine çıkan yağıyla birlikte kuzunun kuyruk yağı, böbrek yağı, zeytinyağı belli bir kıvamda karıştırılır. Ağır yarışlarda çok hızlı toplaması için verilebilir. Güvercin enerjisini doğru kullanabilmelidir. (KK-3).

Ortak kümes yarışları vardır ve bunlara “kolonbodrum yarışları” denir. Kolonbodrum yarışlarında güvercin yavruyken seyis tarafından ortak olarak belirlenen kümesine bırakılır. Orada bir ortak bir seyis tarafından yarışlara yetiştirilir. Güvercinini bırakan her seyis oraya kira öder. Burada yetişen bütün yavrular burada uçmayı öğrendiği için koordinat olarak burayı kafaya yazar. Yarış zamanı da buradaki güvercinlerin hepsi bir yarışa çıkar. Burada amaç seyislik yarıştırmak değil güvercin ırkını yarıştırmaktır. Kolonbodrum yarışlarında beş yarış bitirdikten sonra kuş sahipleriyle kümes sahipleri arasında bir anlaşma vardır. Kuşun yarısı kuş sahibinin, yarısı da kümes sahibinindir. Ortak kümeslere federasyon karışmaz. Şahitlik edebilir (KK-3, KK-5).

Güvercinlerin birer soy ağacı vardır ve bu soy ağacı yeni yavrudan alınabilecek performansa da öngörü niteliğindedir. Bu soy ağacının belirtildiği tabloya pedigre denir. Pedigrede en üstte yazan güvercinin numarasıdır. Tüm bu bilgiler federasyonda yer alır. Yarışlar federasyona bildirilerek gerçekleştirilir. (KK-3).

Güvercin yarıştan gelince tüylerini kabartabilir. Normalde bu durum güvercin hastayken ortaya çıkar (KK-3).

Vites yarışında çok hızlı yarışan bir güvercin orta maraton yarışına gelince enerjisini yitirebilir. Bu sefer arkadan 80 kilometre hızla gelen bir güvercin onu geçmeye başlar. Belli bir kilometreden sonra da maraton kuşlar devreye girmeye başlar. Vites kuşlar belli bir seviyeden sonra tıkanır, gelemmez. Gelirse de geç ve dinlene dinlene gelir. Bir de her etapta uçabilen güvercinler vardır. En değerlileri onlardır. En büyük kupa onlarıdır (KK-3).

Güvercin yarış sporundaki son gelişmelerden biri, güvercinlerin aynı yerden, aynı eğitim rejimi altında birbirlerine karşı yarıştığı "tek çatı katı yarışı" dır. İlke, yarış antrenöründen bağımsız olarak en iyi bireysel yarış kuşunu bulmaktır. Bu, hangi kuşun daha başarılı olduğunu belirleyecektir. Tek çatı katı yarışı, yerel gelecek yarışlarından doğmuştur. Gelecek yarışları, kuşların yarış istasyonundan evlerine döndükleri zamandır. Normal yarışlar ile gelecekteki yarışlar arasındaki fark, gelecekteki yarışların para ödülü içermesidir. Ödül genellikle parayı kazanmaktan çok övünme hakkı için kullanılır. Yarış güvercinlerinin işleyicileri birbirleriyle rekabet ettikleri için yarış süreci biraz karmaşık olabilir. Konu yarış olduğunda bazı eğitimciler bazılarında daha iyi olabilir. Bu nedenle, tek çatı katı yarışı yaratıldı. Tek çatı katı yarışı, birçok farklı yetiştirici tarafından aynı çatı katında, aynı eğitmen altında ve aynı koşullarda yetiştirilen kuşları eğitime sürecidir (kendi çatı katlarında ve genellikle kendi kuşlarıyla eğitime karşı eğitime karşı). Hangi soyun veya yetiştiricinin en iyi olduğunu ve genellikle en yüksek miktarda para ödülü verdiğini kanıtlamanın en adil yöntemi olduğu düşünülmektedir. Güvercinler, kuşları evlerinin çatı katına girerken tarayan elektronik zamanlama sistemleri tarafından kaydedilir ve kazananlar saniyenin 100'ü kadar kısa bir sürede belirlenir. Kuşların hepsi aynı çıkış noktasına götürülüyor ve aynı çatı katına geri dönüyorlar, bu nedenle A'dan B'ye yolculuğu en hızlı tamamlayan kuş. kan hatlarını en iyi yetiştiricilerle eşit olarak karşılaştırabilirler (URL-4).

Cihazlardan alınan sonuçlara göre sistem otomatik olarak derecelendirmeyi yapar. Yarışta derece alan güvercine kupa ve para ödülü verilir. Dereceye giren güvercinin değeri artmaktadır ve satışı için taliplileri çok olur.

Sonuç

Güvercin ırkları çok çeşitlidir ve seyislerin melezleme denemeleriyle daha da çeşitlenmiştir. Bu melezleme yöntemleri bazen olumlu etki gösterirken bazen de olumsuz etkiler vermektedir. Güvercinin saf ırkı kırılarak zayıflayabilir ve sağlıklı güvercinler de ortaya çıkabilir. Melezleme yöntemiyle süs güvercinlerinde oldukça fazla çeşit ortaya çıkarılabilmektedir.

Güvercin yetiştiriciliğinin bugün kent toplumunda sürdürülmesi zorlaşmıştır. Müsait alan bulmakta sorun yaşanmaktadır. Özellikle yarışlar söz konusu

olduğunda yeterli alan olmadığı için, devletten ve yerel yönetimden yeterli destek görülmediğinden festivaller düzenlenememektedir.

Posta güvercinleri, süs güvercinleri ve oyun güvercinleri olarak dernekler ayrılmıştır. Her grubun yarış düzeneğinin birbirinden farklı olduğu tespit edilmiştir. Posta güvercinlerinin diğer grup güvercinlere göre daha fazla ekonomik gelire ihtiyaç duyduğu görülmüştür. Süs güvercinleri ise diğerlerine göre estetiğe en önem verenidir. Oyun güvercinleri yarıştıranların yarış sistemi en dağınık olanıdır ve bu durumun kümesine bağı kalınmasından kaynaklandığı görülmüştür. Oyun güvercini yarışlarının daha iyi bir seviyeye gelebilmesi için kent merkezinde kümes alanları oluşturulması gerekmektedir.

Güvercin yetiştirmek ve yarıştırmak bir spor olarak kabul edilmelidir ve tıpkı at yarışı gibi toplum tarafından kabul edilebilir kültürel bir yeri olmalıdır. Toplumda güvercin yetiştirenlere karşı bir önyargı olduğu tespit edilmiştir. Güvercin yetiştirenlerin serseri ve uğursuz insan olabildiği görüşü yaygındır. Önyargıdan oluşan bu tepkilerin kırılabilmesi adına derneklerle yetkili birimlerin ortaklaşa hazırlayacakları panel, sempozyum ve konferanslar etkili olacaktır. Eskişehir ilinde uzun zamandır yapılmasa da daha önceden dernekler ve yerel yönetim ortaklığıyla sempozyumlar ve festivaller düzenlendiği tespit edilmiştir. Bunun sonucunda olumlu etkileri de olmuştur. Devam edilmemesi, yeterli olarak duyurulmaması sorun oluşturmuştur.

Eskişehir’de ve diğer illerde derneklerin en büyük sıkıntılarının biri, kulaktan dolma bilgilerle bilgi kirliliğinin önüne geçilememesidir. Bu bilgi kirliliğinin önüne geçilebilmesi için üniversitelerde tıpkı at seyisliğine bölüm olarak yer verildiği gibi ya da bir sertifika programı olarak güvercin seyisliğine de yer verilebilir. Federasyona ve derneklere alanın uzman kişilerinden atama yapılarak güvercin yetiştirmek resmîyet kazanabilir. Akademik açıdan da bilimsel araştırmalarla donatılabilecek olan güvercin yetiştiriciliği bu sayede yeni neslin de ilgisini çekebilecek ve ailelerin de güvenerek, şüpheyle yaklaşımadan gönderebileceği spor alanı olabileceği düşünülmektedir.

Güvercin alanında bilgiye sahip veterinerin olmaması yarış öncesi ve sonrasında güvercin sağlığında bilinçsizlik ve ölümlerle sonuçlanabilmektedir. Veterinerlerin güvercin üzerine çalışma yapabilmeleri ve devlete bağı veterinerlerin düzenli olarak güvercin kümeslerini de kontrol etmeleri gerekmektedir.

Güvercin yetiştirmek ve yarıştırmak kanunda bir yere sahip olmadığından resmîyette bir destek görebilmesi de zorlaşmaktadır. Hayvan haklarına dair maddelerde güvercinde de yer verilmeli ve herhangi bir etkinlikte izin kâğıdı alınırken zorluk çıkarılmamalıdır. Yasada da yer verilmesiyle birlikte güvercin hırsızlığına dair verilen cezaların da artması sağlanabilecektir.

Eskişehir’de yerel yönetimler güvercin yetiştiriciliğine ilgi duymaktadır. Posta güvercini yarışlarında yerel yönetim yarış kamyonu da tahsis etmektedir. Bu ilgi ve destekle birlikte yerel yönetimin yarışları halka da duyurmada aracı olması güvercin yetiştiriciliğini tanımada etkili olabileceği düşünülmektedir.

Eskişehir’de yapılacak olan festivaller ve yarışlar federasyon ve dernek aracılığıyla her yıl aynı zaman diliminde yapılırsa ve ritüel hâline gelirse gelecek nesle aktarılması, tanıtılması ve kültür ortamının gelişmesi sağlanabilir. Sadece güvercin yetiştirenlerin değil kadın-erkek herkesin katılabileceği festivaller düzenlendiğinde hem çocukların güvercinleri tanınması hem de görsel bir şölen oluşarak eğlence alanı oluşmasında etkili olabileceği ön görülmektedir.

Eskişehir’de yer alan hayvanat bahçesinde o yıl derece alan güvercinin ve diğer güvercinlerin belli aralıklarla sergilenebildiği bir alan verilmesinin çocuklar ve ilgisi olan bireyler arasında bilinçlenme oluşturabileceği düşünülmektedir.

Eskişehir güvercin yetiştiriciliği ve yarışları açısından oldukça ilgi gören bir kenttir. Sayıca fazla seyisin yaşadığı kentte Türkiye’de tek olan “Güvercin Köyü”nün bulunması bir avantajdır ve artırılması gerekmektedir. Şehirleşmenin ve kültürün gelişmiş olduğu Eskişehir’de güvercin yetiştiriciliği yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Kültüre sahip çıkılması ve gelecek nesillere aktarabilmesi adına kentleşme koşullarında düzenleme yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Aça, Mehmet (2019). Toplumlaşma ve Toplumsallaşma Eşiğinde Kültür. *Halk Bilimi El Kitabı*. Ed. Mustafa Aça. Ankara: Nobel Akademik Yayınları, 1-12.
- Büyükokutan, Aslı (2008). “Dalaman Yöresinden Tespit Edilmiş Avcılıkla İlgili İnanç ve Uygulamalar Üzerine Bir Değerlendirme”. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 23: 7-26.
- Caferoğlu, Ahmet (1968). *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası.
- Eren, Hasan (1999). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi.
- “Güvercin”. (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Haviland, William A. vd. (2008). *Kültürel Antropoloji*. Çev. İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Işık, Nermin ve Er, Ayşe (Ed.) (2017). *Güvercin El Kitabı*. Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri.
- Malinowski, Bronislaw (2016). *Bilimsel Bir Kültür Teorisi*. Çev. Deniz Uludağ. Ankara: Doğubatu Yayınları.

Özdemir, Tuğçe (2021). "Eskişehir'de Güvercin Yetiştirme Kùltürü". Ed.: Mehmet Ali Yolcu, Mustafa Aça. *Motif Vakfı Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu-II Tam Metin Bildirileri 16-18 Nisan 2021*. İstanbul: Motif Vakfı Yayınları, 113-133.

Yılmaz, Orhan (2012). *Güvercin (Columba Livia) Yetiştiriciliği*. Ankara: Veni Vidi Vici Yayınları.

Elektronik Kaynaklar

URL-1: "Altınbilek, Cemil. "Güvercinleri Tanıyalım". Türkiye Güvercin Federasyonu". <http://www.gufed.com/MakaleGoster.aspx?ID=2> (Erişim: 12.05.2020).

URL-2: "Güvercinler ve Haber Güvercinleri Hakkında Bilgi". <https://www.nkfu.com/guvercinler-ve-haber-guvercinleri-hakkinda-bilgi/>. (Erişim: 01.09.2021).

URL-3: "Güvercinler ve Tarih". <https://kuscuwien.tr.gg/G.ue.vercinler-ve-Tarih.htm>. (Erişim: 12.05.2020).

URL-4: "Güvercin Yarışı". https://stringfixer.com/tr/Pigeon_racing. (Erişim: 02.09.2021).

URL-5: "Posta Güvercin Kùmesleri". <https://www.xn--kmes-0ra.com/collections/posta-guvercinleri>. (Erişim: 02.09.2021).

URL-6: "Posta Güvercini ve Özellikleri". <https://www.petlican.com/blog/guvercinler/posta-guvercini-ve-ozellikleri/>. (Erişim: 02.04.2021).

URL-7: "Posta Güvercin Yarışları ve Bir Güvercini Şampiyon Yapabilmek". Posta Güvercinim. <https://postaguvercinim.net/posta-guvercin-yarislari-ve-bir-guvercini-sampiyon-yapabilmek>. (Erişim: 02.09.2021).

URL-8: "Tarihten Günümüze Türkiye'de Güvercin (Columba livia) Yetiştiriciliği". Yarış Güvercini. <https://www.yarisguvercini.com/haber/53>. (Erişim: 02.09.2021).

Sözlü Kaynaklar

KK-1: Ahmet Göçen, 1961, Eskişehir/Sivrihisar, İlkokul Mezunu, Emekli, 19.09.2019.

KK-2: Hasan Edirne, 1969, Eskişehir, Lise Mezunu, İşçi, 04.07.2019.

KK-3: İrfan Okay, 1968, Eskişehir, Lise Mezunu, Muhtar, 04.07.2019.

KK-4: Mehmet Yılmaz, 1979, Isparta, Lise Mezunu, İşçi, 16.05.2019.

KK-5: Nedim Güçlü, 1964, İzmir/Buca, Ortaokul Mezunu, Mùteahhit, 04.07.2019.

KK-6: Rahmi Özdemir, 1964, Eskişehir/Çifteler, Ortaokul Mezunu, Emekli/Terzi, 14.05.2019.

KK-7: Sinan Yıldız, 1968, Bulgaristan/Şumnu, Ortaokul, Emekli, 28.06.2019.

Çalışmanın yazarı/yazarları “COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” çerçevesinde aşağıdaki hususları beyan etmiş(ler)dir:

Etik Kurul Belgesi: Çalışmada saha araştırması yapılırken kaynak kişilerle görüşmeler 2019 yılında yapıldığı için “Etik Kurul Belgesi” zorunluluğı bulunmamaktadır.

Finansman: Bu çalışma için herhangi bir kurum ve kuruluştan destek alınmamıştır.

Destek ve Teşekkür: Çalışmanın araştırılması ve yazımı esnasında destek veya fikirlerine başvurulmuş herhangi bir kişi bulunmamaktadır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın/yazarların potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.

Yazarın Notu: Bu çalışma TOKÜAD-III. Uluslararası Toplum ve Kùltür Araştırmaları Sempozyumu’nda (1-3 Ekim 2021) yazarın aynı adla sözlü olarak sunduğı bildirinin gözden geçirilerek genişletilmesi suretiyle hazırlanmıştır.

Katkı Oranı Beyanı: Bu makalenin tüm bölümleri tek bir yazar tarafından hazırlanmıştır.

The author / authors of the study declared the following points within the framework of the “COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”:

Ethics Committee Approval: Since field researches was conducted in 2019 ethics committee approval is not required for this study.

Funding: No support was received from any institution or organization for this study.

Support and Acknowledgments: There is no person whose support or ideas are consulted during the research and writing of the study.

Declaration of Conflicting Interests: The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this article.

Author’s Note: This study was prepared by reviewing and expanding the paper that the author submitted orally under the same name at TOKÜAD-III. Uluslararası Toplum ve Kùltür Araştırmaları Sempozyumu (1-3 Ekim 2021) [TOKÜAD- 3rd International Symposium on Society and Cultural Studies (October 1-3, 2021)].

Author Contributions: All sections of this article have been prepared by a single author.